

KÖZMŰVELŐDÉS.

Az erdélyi róm. kath. irodalmi társulat heti közlönye.

MEGJELENIK MINDEN SZOMBATON.

<i>Előfizetési díjak:</i>		A társulat minden rendü tagjai a lapot tagdíjajkért kapják.	A lap szellemi részét illető cikkek a szer- kesztőségnek, az előfizetési pénzek a pénz- tári — az esetleges reklamációk pedig a kiadóhivatainak küldendők.
Egész évre — — — — —	4 trt	—	
Félévre — — — — —	2 „	Kéziratokat nem adunk vissza.	
Negyedévre — — — — —	1 „		

Glosszák.

(W.) Minden művelt magyar ember ismeri Eötvös J. brnak *A falu jegyzője* c. regényét. Ez az irányzatos regény a szabadságharc előtt 1845-ben jelent meg. Az egész munka egy hatalmas feljajdulás a magyar köz-
igazgatás rosszassága, a korhadat megyei rendszer bot-
rányos visszaélései miatt. A munka hatása alatt fel-
zúdultak a megye hatalmas urai és basái a szerző
ellen, hazafiatlansággal vádolták, mert merészkedett a
szemétdombról a csillogó takarót levonni, árulónak
mondták, mert munkájával Magyarországot a külföld
előtt pellengére állította. Szóval az igazmondás akkor
is sok keserűséget szerzett, mint most is. Eötvös a
szabadságharc előtti közigazgatás mizeriáit, embertelen-
ségeit vagdalta metsző késével. Azóta félszázadnál több
idő telt el, szabaddá lett minden ember e hazában,
modern szellemű, humanus irányú törvények szabá-
lyozzák a közéletet. Fennen dicsekszünk előhaladásunk-
kal, rámutatunk a rohamosságra, melyvel félszázad alatt
utolértük a nyugati államok civilizációját. És ime
Eötvös *Falu jegyzője* még most is aktualis, s mint
ilyen művet bátran ajánlhatjuk a közigazgatás minden
egyed rugójának becses figyelmébe. Hogy igazunk van,
s hogy tanácsunk időszerű, eléggé bizonyítja a már —
bátran mondhatjuk — világszerte ismert komárommegyei,
mócsai eset. Csak az történt, hogy alaptalanul gyanu-
sított szegény embereket az igazságkeresés szent ne-
vében a torturák minden elképzelhető rafineriájával
megkínnoztak, agyongyötörték. A sötétnek nevezett kö-
zépkor az akkori korszellem és jogfelfogás szerint egy-
egy vádlottból a beismerést mint az elítélésnek alap-
feltételét — a kínzó vallatásoknak legtovább egy-két
nemével akarta kicsikarni. A hanyatló XIX. század-
beli magyar közigazgatás csatlósai ellenben lelkiisme-
retes tanulmányok elvégzése után a kínzásnak minden
nemét összesítik, hogy pusztán egyéni feltevéseiknek

valahogyan beigazolást szerezzenek. De Mócsa nem
maradt egyedül. Legujabban Okány, Biharban, csatla-
kozik mellője.

Itt egy teljesen tönkrement embert a végrehajtó
s a furfangos ügyvéd anyaszült meztelenre vetkeztet-
nek le a csendőrökkel, hogy kikutathassák egészen a
kalapbélésig, vajjon az a szerencsétlen nem rejtett-e
el valahova egy pár forintot. Nem rejtett, nem volt
egy krajcárja se. Az elmés végrehajtók tehát bosszúsan
ugyan, de *hivatali lelkiismeretüket* kielégítve távozhattak.

Hát mi épen azért újítottuk fel ezeket az általán
ismert eseteket, hogy a hivatali lelkiismerethez hozzá-
fűzhessük glosszáinkat. Mert ugykell lenni, hogy más
a lelkiismerete az *embernek* s más a *hivatalnoknak*.
Legalább a fenti esetek hőseiről fel kell tennünk, hogy
két lélek lakozik bennünk: egyik a hivatalos eljárás
közben nyilatkozik meg, a másik hivatalon kívül a
társas és családi életben. Amaz durva és zordon, emez
talán emberies és szelid. Mert másképen el nem tud-
juk képzelni, hogy az ilyen kanibalok, hogyan tudnak
összeférni európai emberekkel. Azonban a kétlelkűségre
vonatkozó feltevéseink, melyet csak a magunk meg-
nyugtatóására próbáltunk felállítani, sehogysem állhat
meg, mert bizon egy emberben, még ha magyar basa
is, csak egy lélek lakik. És ebben az esetben ez a
lélek csak durva és zordon lehet. Törvényeink a leg-
nagyobb gonosztevőkkel szemben is annyira humanu-
sok, hogy minden utat-módot meghagynak a bűnösök
védekezésére. Törvényeinkben tehát az emberiség
szempontjából nincsen hiba. A hiba a végrehajtókban
van, kik a kezökbe adott hatalommal bámulatos nyu-
galommal élnek vissza. A lelkiismeret nem szólal meg
bennök, mert ez a lelkiismeret a nemesebb érzések
iránt eltompult. Alvó a lelkiismeret, mert nincs
valódi jellem, vagy jobban mondva a jellemből hiányzik
az a mi ennek színét, értékét megadja: a *vallásértöl-
csőség*. Nincs igazi jellem, mert nincs hol kifejlődni.

A család sok esetben nem ért ennek fejlesztéséhez, sok esetben csak rontja, a legtöbb esetben nem törődik vele, hanem mindent az iskolától vár. Az iskola pedig nem ér rá, mert sok tudományt kell eltöltsérezni. A tudományokból pedig valósággal ki vannak dobva azok az erkölcsi motívumok, melyek az egészséges, szép jellem alakulásához valók. A vallásoktatás a mellett, hogy a lehető legszűkebb korlátok közé szorult, egész rendszerében rossz. Hogy miért? itt nem térhetünk ki rá, a hozzáértők amugy is tudják s érzik. A két leghumánusabb tárgy az irodalom és történet a mai rendszer szerint szintén nem hatnak kellőleg a jellemalakulásra. Nomenklaturát nyújtanak sokat és emészthetetlen a helyett, hogy keveset adnának s a szereplőknek érdekes vonzó, követésre ösztönző jellemképét rajzolják meg. Mindenütt csak a test, az agyvelő emelkedik ki, de a szív háttérbe szorul. Ilyen formán műveltségünk csak külső máz, melynek csillogó fénye az élet küzdőterén hamar lekopik. Felületesség lesz az eredmény mindenütt. Felületes tudásunk, felületes gondolkodásunk, érzésünk s felületes anyagi helyzetünk. Az életben ilyen télemberekre vár a feladat, hogy a társadalmi rend egyszerű harmoniáját megőrizzék, csorbáit kiköszörüljék. A köszörüléshez aztán durva, pallérozatlan lelkületükhöz méltó eszközöket használnak s megszületnek a századvégi botrányok és brutalitások. Meggyalázzák Jézus Krisztust, megszentégtelenítik a templomokat (lásd a máriapócsi esetet, hol egy orvos égő szíval a szájában végezte istentisztelet alatt a templomban a cicerone szerepet, beszemnyezik az igazságot s lealacsonyítják az emberi méltóságot. Miért? mert sok az olyan ember, kiben összeomlott a Szent Lélek temploma.

A kath. anyaszentegyház tanítása a praedestinatióról.

Irta: *Bálint Vilmos.*

Úgy a szentírás mint a szentatyák igen sokféle értelemben használják e szót: praedestinatio.

Rendesen csak Istenre vonatkoztatják s hol az Ő előrelátását, — tudását, hol választásait, tervét, jóakarát jelentik. Hogy azonban ez előbbieket teljesen nem merítik ki a szó fogalmát, azt már szt. Agoston megjegyezte. (De pr. Ss. c. 10. ¹) „Praedestinatio előretudás nélkül lehetetlen, de ez még nem praedestinatio.“

Ha a szó származását és gyök-jelentését tekintjük (destino küldök, rendelek), úgy tetszik, mintha csupán csakak akarati tényekre vonatkoznék. Mégis, az összetétel s annak

első tagja időrendi elsőségre vonatkozván, szükségképp hozzá kell tennünk az értelmi működést is.

Igy tehát a praedestinatio lenne: Isten előretudásából folyó rendelése a teremtményeknek valamely célra. Hogy e célon a theologusok miért értenek miadig természetfölöttit, annak Suarez szerint (De pr. l. 1 c. 5. n. 8) az az oka. „mert a természetes javakat a természet megköveteli s mert a természetes célra való rendelés magának a természetnek saját erejéből és fogalmából ered, azért nem is kíván különös előrerendelést, csak közönséges gondviselést. Míg a természetfölötti cél nem következik a természet hajlandóságából s annak saját ereje által nem is érhető el.“

De e természetfölötti cél ismét kétféle lehet: jó vagy rossz. Hogy régebben mindkettőre használták a praedestinatio jelentését, azt láthatjuk a szentatyákból és a zsinatokból egyaránt. Szent Agoston például a De civ. Dei c. munkájában (L. 15. c. 1) így ír: „Az emberek két társaságát különböztetjük meg: az egyik az Istennel való örök uralkodásra, a másik a sáttánnal való örök büntetésre van rendelve.“ A vatenfini III. zsinat (855) pedig (3 f.): „Hűségesen valljuk a kiválasztottak előrerendelését az életre, a gonoszakét a halálra.“ Sőt a Szentírásban is találunk efféle nyilatkozatokat.

Az egyház azonban a valódi praedestinatiót mindig csak az üdvösségre való rendelésre szorította.

Ily értelemben határozza meg sz. Agoston, midőn azt mondja, hogy „a praedestinatio az isteni javak előrelátása és elkészítése, miáltal a legbizonyosabban szabadulnak meg azok, a kik megszabadulnak.“ (De dono persev. c. 14); Szt. Tamás szerint is: ²) „A praedestinatio az értelmes vagy eszes lénynek a kegyelemre és dicsőségre való kiválasztásában áll.“ (1 Sent. d. 40. qu.)

A mint látjuk, e meghatározások semmi különöst sem foglalnak magokban s csak azt mutatják, hogy a praedestinatio az isteni értelem és akarat szükségképi eredménye. Ha tehát bebizonyítottuk, hogy Istenben e két működés megvan, tovább nem lehet a praedestinatiót sem tagadni. Ez pedig nem nehéz munka.

Ha ugyanis valaki megszorítana, hogy Isten lényegét határozzam meg, nem tudnék más feleletet adni, mint a melyet Isten adott Mózesnek: „En vagyok, a ki vagyok. . . . Így szólj Izrael fiainak: Az a ki van, küldött engem hozzátok.“ Valóban sz. János apostol is az Exodus (3, 14) eme szavait a Jelenések könyvében úgy magyarázza, hogy azok Isten lényegét és tulajdonságait fejezik ki, mint a kiben a múlt, jelen és jövő a tolytonos jelent teszik ki. Mert az Ő folytonos létében (. . . a ki van, —) befoglaltatik úgy tökélyeinek végtelensége, mint működésének összes ereje. A ki pedig örökké van, az csakis szellemi lény lehet s így bírnia is kell a két legfőbb tulajdonsággal: értelemmel és akaratl. Mert benne van az értelem Lelke, — mondja a Bölcs. — (7, 2) ki. . . . jötevő, s (27. v.) mindent tehet.

A kérdésre, hogy miben áll az isteni értelem és akarat, most könnyen megfelelhetünk. Az első abban, hogy Isten mindent megismer, a második, hogy a teremtett dolgokról gondoskodik is. Lássuk: mi képezi tárgyát e két tulajdonságnak.

Nem volt s nem is lehet józaneszü ember a földön, ki Isten megismerőképességét kétségbe vonta volna, csak meg-

1) Praedestinatio sine praescientia esse non potest, poststantem esse sine praedestinatione praescientia.“

2) Praedestinatio est electio creaturae intellectualis vel rationalis ad gratiam et gloriam.

ismerés módjára és terjedelmére vonatkozólag találunk eltérő nézeteket a bölcselek között. Hogy a dologgal tisztába jöhessünk, meg kell különböztetnünk: a szemléti tudást (scientia visonis), az egyszerű értelmi tudást (sc. simplicis intelligentiae) s végre a középső vagyis a föltételelesen a jövődők tudását (sc. media). Ha Isten a legfőbb lény, ki csak értelmes lehet, akkor e megismeréseket, tudásokat mind meg kell benne találunk.

Egyszerű értelmi tudásnak Isten azon megismerését nevezzük, melynél fogva Ő a lehetséges dolgokat mint lényegének alkatrészeit és önmagát szükségkép ismeri. No, hogy ennek meglétét nem kell a szentírásból és a szentatyákból bizonyítanunk, az nagyon világos. De hogy az ésből is fölösleges, azt eléggé látjuk a pogányok közmegegyezéséből. Asclepius példánl, Aristoteles e híres magyarázója, mint alapigazságot említi e tételt (Ad L. 1 Metaph). Egyedül Isten illeti meg azoknak, mik lényegéhez tartoznak, tökéletes és megfelelő ismerete. Akadtak ugyan, kik váltig állították, hogy a philosophus tanítása szerint Isten önmagát nem ismerheti meg, de ezt senki se vette komolyan s a felhozott helyek (L. 2 mor. c. 18.) sem vágnak ide. Ha pedig önmagát mint végtelen tökélyt s első okot megismeri, akkor a létrehozott okozatokat — bírjaak bár a zok tényleges vagy csak lehetséges alappal, — szintén meg kell ismernie.

Látszik tehát, hogy az egyszerű értelmi tudást tagadni Istenben annyit, mint elvetni vagy legalább tönkretenni a bentünk élő igazi isteni eszmét.

A szemléleti tudás az előbbiből foly s abban áll, hogy Isten a múlt, jelen és jövődők az ő folytonos létezésükben látja. A többit meg is engedte mindenki, csak a jövődők dolog előrelátását nem tudták a pogányok megfejteni. Cicero példánl (L. 1. de divinatione) így okoskodik. „Semmi sem ellenkezik úgy a józan észszel mint a véletlen; annyira, hogy véleményem szerint még Isten sem tudhatja a mi jövőben esetleg és véletlenül történik. Mert ha tudja, akkor bizonyára meg is fog történni. Amde, ha biztosan megtörténik, akkor nincs véletlen. Véletlen pedig van: tehát az ily esetékes dolgokat Isten nem is láthatja előre.“ Marcio okoskodása sem sokban tér el ettől.

Csak úgy oszlatgatjuk e e nehézséget, ha Sz. Agostonnal felvesszük a megelőző és követő szükségképiséget. Az első egészen független az eredménytől, a második feltételezi, vagy magában foglalja azt.

Ha most Isten előrelátja, hogy én mit fogok csinálni, azt is látja, hogy én szabadon így határozom el magam s így is fogom azt végezni, de még ezzel az én szabadakaratom érintve sincs. Vagy ha én valakiről előre megmondom, hogy holnap sétálni fog, elvettem szabadakaratát? A szükségképiséget mindenesetre felvehetjük Isten előrelátása és a dolog megtörténte között, hiszen Sz. Agoston is azt mondja, hogy „annak a mit Isten előre tud, szükségkép meg kell történnie,“ s csak hogy ez előrelátás követő és nem megelőző szükségképiséggel vonja maga után a dolgot, tehát a szabadakaratot épességben hagyja. Sz. Agoston e megkülönböztetéssel teleg meg Cicero nehézségére, ki „szabadságunkat akarta megvédeni s szentségtörőket csinált belőlünk.“ (L. 5. De civ. Dei c. 9.)

Hogy azonban a pogányok mindnyájan nem így gondolkodtak, azt láthatjuk az Epicharmus, Plotinus s főleg Ammonius munkáiból, ki határozottan így ír (Ad Lh. Arist.)

„Híntünk kell, hogy az istenek mindent ismernek: a mi csak volt, van és lesz . . . S ezért az esetékes dolgok előrelátását sem vonhatjuk meg tőlük.“

Oly igazság ez különben, hogy a nagy egyházdoktor szerint: „A leguyilvánvalóbb esztelenség Istent megvallani, de előretudását tagadni. Mert tulajdonképen Istennél jövőről vagy múltól nem is beszélhetünk csak folytonos jelenről s így a mint én annak, kit cselekvésében végig nézek, legkevésbé sem befolyásolom csak ezáltal szabadságát, úgy Isten sem, mikor a jövőt mint jelent nézi.“

Sokkal nehezebb a föltételelesen jövődők tudását megérteni, miért is nem csak a pogány, de a keresztény bölcselek közül is igen sokan megtámadták azt. Jöjjünk tisztába a fogalommal. A föltételelesen jövődők dologokon azokat értjük, melyek tényleg soha sem léteznek, de létrejönnek, ha akaratum bizonyos körülmények közé jutna. Hogy e tudás megvan Istemben, azt a Szentírásból és a szentatyákból eléggé láthatjuk. Minthogy az eredmény ezeknél mindig a föltételtől függ, azért ennek háromféle módját kell megkülönböztetnünk. Lehet a föltétel szükségképi, mely ha megvan, az eredmények is ott kell lennie, pl. ha egy nagyobb nap lenne: nagyobb fényt is kellene árasztania; lehet esetékes úgy, hogy az eredményyel semmi vonatkozásban ne álljon, pl. ha én holnap itt tanulnék, édes anyám, akkor otthon imádkoznék; s végre lehet oly esetékes, mely már némi hatással lehet az eredményre, pl. ha ez a bűnös holnap meghallgatná ennek a jámbor papnak beszédét, bizonyára Istenhez térne.

Azért részletezzük így e tudás tárgyait, mert a míg a két elsőhöz tartozók ismeretét legalább a keresztény bölcselek feltételezik Istennél, addig az utóbbira nézve ők is nagyon eltérnek. — Thomassius példánl azt vitatja, hogy az ilyeneket Isten nem láthatja esalatkozhatlanul előre s állítását nemcsak sz. Agoston, Prosper és Tulgentius szavaival bizonyítja, de hivatkozik az összes thomistákra, kik fejökkel együtt e nézetet voltak — szerinte.

Pedig elvitázhatlan tény, hogy a thomisták mindig tanították Istemben a föltételelesen jövődők tudását, csak az újabbak annyiban tértek el mesterüktől, hogy a fizikai meghatározás felvételével megkötötték a szabad akaratot, így tettek a scotisták is. A nagyobb rész azonban mindig azt tanította, hogy Isten nemcsak megismeri a jövődők feltételes dolgokat, de ezen megismerése nincs is semmi előzetes meghatározáshoz kötve.

Hogy aztán e megismerés miben bírja alapját: az isteni állagban-e, előrelátásban-e vagy meghatározásban, arra nehéz megfelelni. Bár látjuk a két tábor, melyek nek eleje — Henno vezetése mellett — határozottan az isteni értelem tökéletességéből, másika — Bellarmin után — a teremtet akarat felfogásából magyarázza ki e tudást, mégis leginkább Sz. Agoston teletele elégit ki (In ps. 49 n. 18): „Testvéreim, nehogy esetleg azt várjátok, hogy én kifejtsem nektek: mi módon ismer meg Isten; csak annyit mondok: nem úgy mint az ember, sem mint az anyagok, de hogy miképen: mondani nem merem, hiszen nem is tudhatom.“

Külömben is nekünk elég, ha tudjuk, hogy legnagyobb tudósaink mindig megvallották a Szentírással Isten legfőbb tudását, mely még a feltételes dolgokra is kiterjed.

(Folyt. köv.)

Az erd. r. kath. Státus gymnasiumai.

(Folytatás.)

A tanítás anyaga, önképzőkörök, tanulmányi kirándulások, rendkív. tárgyak, a tanítás eredménye, érettségi vizsgálat.

A Státus középiskolaiban az oktatás mindenütt az országos tanterv szerint történik, csupán a böleseletnél van eltérés, ugyanis az országos tanterv szerint a böleselet 3 órával a VIII. osztály tárgya, ellenben nálunk 2—2 órával a VII. és VIII. osztályra van beosztva. Egészségtant pedig jelenleg még csak Gy.-Fehérvárt és Kolozsvárt tanulnak.

Az értesítők beszámolnak az egyes tárgyakból felvett anyaggal is; ez régi szokás ugyan, de jórészt fölösleges, mivel a tanárenberek ugyis tudják mi az anyag, a közönség pedig, úgy hiszem, keveset törődik azzal, hogy a hangokra a mondatok következnek, majd a mondatrészek stb. Bennünket jobban érdekel a nyelveknél az olvasmányok megválogatása, az írásbeli dolgozatok kijelölése; ebben a tekintetben is kivált a felsőbb osztályokban tárgyalat olvasmányokhoz fűződik nagyobb érdeklődés, mivel egy részt a tanár szabadabban mozoghat a megválasztásnál, más részt némileg saját kedvelt írónak nyit tért, ha ez t. i. az ifjú-ág érdekeivel nem ütközik össze.

Annnyit kivehetünk az értesítőkből, hogy a magánolvasmányok mindenütt be vannak vezetve, sőt néhol még a latinból és görögből is tűznek ki házi olvasmányokat. (Már aztán az más kérdés, hogy pl. Platon Gorgiasát egészen el is olvasták-e a tanulók.)

Az írásbeli dolgozatok kellő összefüggésben vannak az olvasmányokkal, noha néhol a latin írásbelieknél még mindig divik a tisztes öregességű és megfelelő magyartalanságú Vagács-Schiebinger. Igen helyes volna, ha az értesítők az írásbeli feladatokat mindjárt a tananyaggal összefüggésben emlitenék meg. Továbbá helyesnek tartom az évi egyes tárgyaknál az egész évi feladatokat és az órák összes számának kitételét, mint a hogy az a brassai Értesítőben és részben a kolozsváriban meg is található.

Az ifjúság ismereteinek bővítésére, látókörének szélesítésére az iskolai rendes munkán kívül jótékonyan hatottak a tanulók iskolai egyesületei: az önképzőkörök és kiránduló egyesületek. Brassóban az önképzőköri tagok 25 dolgozatot adtak be. Az Értesítő különösen hangsúlyozza, hogy püspök úr ő méltósága személyesen tűzött ki pályadíjakat a tagok számára s a jutalmakat személyesen adta ki a nyertes dolgozatok írónak a záróünnep alkalmával. Az önképzőköri alap 337 frt. — Cs.-Somlyón az önképzőköri rendes tagok száma (VII. VIII. osztályosok) 62; bírálat alá 129 dolgozat került, melyekből 97 prózai volt. A kör kidolgozásra három pályatételt tűzött ki. Az ifjak három szépirodalmi lapot olvastak. Az önképzőköri alap 89 frt. — Gy.-Fehérvárt a rendes tagok száma 54 volt, a kik 53 dolgozatot adtak be, 31 darab volt sikerültebb. A vezető tanár 4 pályatételt hirdetett ki. A kör alapja 345 frt. A t. i. isk. évben a papnövédek is részt vettek az önképző működésében. Legélénkebb volt a kolozsvári önképző működése, mely

az 1898/9. isk. évben 36. évi működésébe lépett. A tagok száma 54 volt, kik 135 dolgozatot írtak. A szabad előadások is jelentékeny helyet foglaltak el a tagok működésében, sőt még phys. kísér. előadások is voltak. Az év folyamán alatt összesen 22 pályatételt hirdettek ki, a pályadíjakat részint püspök úr ő mlta, részint a tanárok ajánlották fel, részint az önképzőkör alapjai szolgáltatták. (943 frt.) Ez a rendkívüli alkalom a versenyzésre az önképzőköri munkában egyeseket nagyon issarkalhat, ez látszik ki a pályanyerő ifjak nevéből. Az ifjak erejét ennek a mellékes munkának nem megerőltetnie, hanem csak erősíteni szabad. — Maros-Vásárhelyt a rendes tagok száma 24 volt, kik 20 dolgozatot írtak. Az igazgató és a vezető tanár ajándékából pályadíjakat is tűztek ki. A kör alapja 80 frt. — Sz.-Udvarhelyt 81 írásművet adtak be a tagok és 24 szabad előadást tartottak. A kör három szépirodalmi lapot járatott.

Egyes intézetek tanulói nagyobb tanulmányi kirándulásokat tettek. Így a kolozsvári IV. osztályosok máj. 21—24. napjain 22-én a Bányavidéket járták be három tanáruk vezetésével. A gyulafehérvári gymn. tanulók közül 25-ön öt tanár vezetése alatt szept. 29.—okt. 1. Hátszeg és Petrozsény vidékét látogatták meg; ezenkívül máj. 1-én a VI. oszt. tanulói Nagy-Enyedet, a VII. osztályosok Tordát tekintették meg. A csíksomlyai gymn. tanulók pedig az Értesítő közlése szerint a nagy szünre terveztek egy nagyobb kirándulást Finnéba, mikor útba ejtik Nagy-Váradot, Budapestet, Aradot.

Említsük meg, hogy a rendkívüli tárgyak közül az éneket minden iskolánál tanítják s ennek jelentékeny szerepe van az iskolai ünnepeknél is. Hasonlóképpen helyet foglal a tárgyak között a zene, melyet Brassó és Kolozsvár kivételével mindenütt tanítanak. A szabadkézi rajz a fehérvári és kolozsvári, a francia nyelv a kolozsvári és csíksomlyai iskoláknál, a gyorsírás a kolozsvárinál van a tárgyak sorában. Halás elismerést érdemelnek azok a tanárok, kik rendes kötelesegeik végzése mellett esekély díjert vagy néhol épen ingyen lehetővé teszik a szükösebb anyagi viszonyok között élő ifjakra nézve is, hogy ezekben a leginkább művészeti tárgyakban oktatást nyerjenek; köszönetet érdemelnek továbbá azok is, a kik alapokat létesítenek a rendkiv. tárgyak egyikének, vagy másikának tanítására, hogy így a tanítás áldása még a legszegényebbre is kiterjedjen. Így buzgólkodott pl. Fehérvárt az igazgató, ki néhány év alatt különböző jövedelmi forrásokból 1149 frtra rugó alapot létesített a zenatanítói fizetésének hordozására; ehhez az alaphoz a fehérvári várközség elismerésre méltó áldozatkészségével már évek óta 50—50 frttal járul hozzá.

Az ifjúság szellemi látókörének fejlesztésére tett eme különböző intézkedések előbb-utóbb éreztetni fogják áldásos hatásukat, s remélünk engedik, hogy az iskolából évenként kikerülő tanuló nemzedékek nemcsak erkölcsileg válnak mind derekabbakká, hanem tudományos ismeretek dolgában is megállják a sarat hazánk bármely intézetének növekedésével szemben. Hogy olvasóinknak az egyes intézetek ifjúságának haladásáról legalább megközelítő fogalmuk legyen, a tanulmányi előmenetelről a következő statisztikát állítottuk össze.

	Jeltes	jó	elégséges	egyből elégt.	jobból elégt.	nem ismételtet
Brassóban	141 = 77.9%	17 = 9.4%	19 = 10.5%	4 = 2.2%		
Csik-Somlyón	21 = 6%	83 = 23.7%	168 = 48%			
Gyula-Fehérvárt	24 = 8.2%	32 = 11%	149 = 51.5%			
Kolozsvárt	21 = 5.8%	29 = 8%	200 = 54.9%			
Maros-Vásárh.	168 = 71.2%	36 = 15.3%	31 = 13.1%	1 = 0.4%		
Sz.-Udvarhelyt	216 = 83.1%	25 = 9.6%	19 = 7.3%			

E szerint a Státusnak a feljebb hat középiskolájába járó és az év végén osztályozott 1682 tanulóól 1305 (77.6%) végezte az iskolai évet kielégítő eredménnyel.

De különösen megnyugtató az érettségi vizsgálatok eredménye, melyet szintén elég érdekesnek tartunk arra, hogy olvasóinknak bemutassuk.

	Erettségire jelentkezők	Írásbeli tett	Jelosen éret	Jól éret	Egyszerűen éret	3 hónap múlva javíthat	Ismételnie kell
Brassóban	13	13	—	5	7	—	1
Cs.-Somlyón	19	19	3	5	10	1	—
Gy.-Fehérvárt	23	23	2	4	13	5	—
Kolozsvárt	28	28	3	3	17	4	—
M.-Vásárhelyt	13	13	2	5	4	2	—
Sz.-Udvarhelyt	29	27	3	7	13	3	1
Osszesen :	125	123	13	29	64	15	2

Az érettségi vizsgálatok eredményével kapcsolatban említendő meg, hogy a marosvásárhelyi r. k. főgymnasium az 1899. isk. évben a nyilvánítságot és az érettségi vizsgálatok jogát végleg megnyerte.

(Vége köv.)

Hídegyi.

Pásztorfű a költőről.*

— Torockó vidéki regé. —

Bebarangoltam Torockó vidékét. Gyönyörködtem az Aranyos völgyén, hol a karsus „Leányka kő” sziklájának csodás, magányos alakjától elkezdve — az óriás „Székelykő” fenséges fekvéseig minden-minden bámulatra ragadott. Szébb itt a mező, aranyos a folyam, sáróélküli az út, mert nem kavicsosal, hanem vas-salakkal hintik be, a mitől sem por, sem sár nem lesz. Tisztábbak itt az emberek a napi munkájuk alatt, mint más vidéken vasárnap és ünnepnapokon, mikor gálába öltöznek.

Több napig bolyongtam a vidéken. Meghallgattam az öreg „Székelykő”-ről szóló meséket. „A siket molnár” legendáját, kinek malmáról egy leszakadó szikla örökre elzárta a vizet. A „Buckó lánya” az utolsó óriás leány regéjét. Az „Asztalkó” meséjét, melynek napnyugtakor olyan csodás alakja van, mintha két végénél banyát dült óriások feküdneek, és teljesen kivehetőleg látszik a hajzatuk, orruk, állsontjuk, s úgy tűnik fel a lemenő nap sugarainak világánál, mintha pislognának.

Itt hallottam a torockó-szentgyörgyi vár meséit szintén, melyek a rép babonás bitének, csodás képzeletének, s az ős nagyjai emléket tisztelőben tartásának legszebb tanui, legszebb gyöngyei.

Bolyongásom batodik napját a szentgyörgyi vár megtekintésére használtam, hol a magányos bástyatalra fölmászva vérese fészekre bukkantam és szerencsésen meg is csíptem a tojásain kotozó véresét, a minek igen megörvendeztet a tanító, kiül szállva voltam.

Délután fölrándultam a vártól északra magasló Asztalkó felé. Az óriás sziklák előtti térségen egy magányosan álló kőcsoport emelkedik ki, s ennek aljából kristály forrás bugyog. Azonban fölmásztam elébb a kis sziklacsoportra széttekinteni és megpiténni, hogy lejöve élvezhessem a forrás tiszta vizét.

Gyönyörű kilátás! . . .

Dél felé fordultam. Elöttem feküdt Torockó bányaváros, fölötte az öreg óriás, a „Székelykő” méltóságos alakjával, s rajta még a barlang ürege is tisztán látható. Nyugatra a szentgyörgyi vár romjai vannak előttem, tovább az Enyed felé vezető út, mely eltűnik a „Kulcs”-ot képező sziklacsoport alatt. Kelet felé az Aranyos völgyébe vezető útunk látszik egy kevés része, mellette a vaskobók, melyek közül ma oly kevés zakatol, kipusztult az élet a vizerőre alkalmazott vastermelésből. Elyomta a gyárripar. Észak felé az „Asztalkó” nevű szikla magaslík fölöttem, körülvéve óriás társaitól.

Mutatvány Péterfi Tamás „Petőfi Regék” c. művéből.

Mikor készen voltam a gyönyörködéssel, az északi oldalon leereszkedtem a forráshoz, melynek környéke megnépesedett, míg ott fenn voltam. Négy-öt pásztor gyerek hasonalt le a csörgő tiszta vize körül a fűbe, s meséltek egymásnak, míg a bárány farka esendesen delelt a hűs forrás mentén.

A szikla északi része, hol leereszkedtem, cserjékkel van borítva, s ezek eltakartak a mesélő gyermekek szemei elől, oly annyira, hogy közvetlen közelükben juthattam észrevétlenül. Ott ballottam a következő regét is, melyet egyik pásztor fiú mondott el társainak a nagy költőről, s én a mesét földolgozva, itt-ott kibővítve adom elé.

* * *

Egyszer egy sötét zivataros éjszakán csodálatos vendége érkezett az öreg molnárnak ott lenni a „Székelykő” aljában. Kopogtattak az ajtóján, semmi választ nem adott.

Kopogtattak másodszor is. Erősebben, de semmi választ nem adott.

Harmadszor is kopogtatnak az ajtón, s megszólal valaki: „Nyitson ajtót edes apám!”

Az öreg molnár csak hallgatózott elébb, mert nagyon félt a rabló oláhoktól, kik elpusztították volt Enyeden és Abrudbányán még a kis gyermekeket is.

„Nyitson ajtót edes apám!” szolt haugosabban másodszor.

De az öreg molnár még akkor is félt beengedni. Hanem közelebb huzódott az ajtóhoz, hogy a hangját megismerje bizonyosan.

„Nyitson ajtót edes apám én vagyok a fia Manasse egy baldokló honvéd tisztet hoztam!”

Az öreg molnár többé nem kételkedett. Mert tudta, hogy olyan jó lelkű, aki sebesültet hoz, az csak a fia lehet.

Meggyújtotta elébb a fagygy gyertyát. Aztán kinyitotta az ajtót, hogy kilágitson az udvarra.

Ott állott a fia honvéd ruhában, fölfegyverkezve, s a felhőszakadástól esurgó víz vala, de azért el nem engedte a ló kantárszarát, melynek hátán köppenyevel letakarva egy ember feküdt.

„Segíts levenni edes apám. Azt hiszem már meg van halva Segesvártól hozom. Elveszett minden . . . A muszka győzött! . . .

Az öreg molnár esüdesen mormogta imáját, mialatt feloldozta a honvéd tiszt kötelekeit. Oda kellet kötözni a a paripa hátára, hogy le ne forduljon a nyeregből.

Az oldalán vérfoltok látszóttak. Meg volt sebesülve, s a vére még folydogált esendesen.

Az öreg molnár legelőbb a sebesült tiszt szívéhez tartotta a fülét. Majd leemelték a paripáról.

Még élt.

Ketten fogták, mert a paripa, mintha tudta volna — sem mozdult azalatt.

Nem jajgatott, nem sziszogott a sebesült, csak az arca volt oly nagyon halovány. Hosszú baja ráborult a sápadt arcra, s az öreg molnár minduntalan hátra simította.

Bevitték a malombázba.

A fagygy gyertya azalatt a küszöbről terjesztette ki-sérteties, sárga világot a működőkre, kívül pedig pokoli sötétség fektült az udvarra, hogy megborzongott tőle, a ki látta.

Búsán nyerített a paripa, mintha csak gazdájától akarna

búcsut venni, s oda fordította okos szemeit a sebesült tiszt felé, s mikor már bevitték, még azután is mind az ajtóra nézett és nyerített. Talán azt akarta megtudni, hogy él-e vagy meghalt?

A sebesült tiszt nem válaszolt. Nemcsak ajkai, de szempillái sem mozogtak. Ugy nézett ki, mint egy halott.

Gyorsan lebuztak róla mindentéle ruházatot. Nem kell tiszti ruha a baldoklónak. Majd a gyógyításhoz láttak se-
reányen.

Öreg volt a molnár és sok jó tapasztalattal bírt. Mint öreg magános embernek, ki messze lakott a falútól, be volt rendezve a kamrája nemcsak ételneműekkel, hanem gyógyító hatású jó fűvekkel, virágokkal.

Manassét elküldte az öreg a paripa ellátásához, hogy ne éhezzen szegény állat.

Aztán hogy visszatért, megmosták a sebesültet tiszta hideg vízzel. Bekötötte az öreg molnár a sebeket, s lefektették egy fehér lepedővel beterített ágyra.

Es a vén molnár nem kérdezte, hogy kicsoda? csak ápolta, kötözte a sebeit, borogatta a lázas beteget és virasztott mellette hosszú éjszakákon.

Manassé a fia rövid ideig maradt otthon. Nehogy megtudják a faluban az érkezését, — még azon az éjjelen elbagyta a malombázat. Megtisztította a sebesült tiszt ruháit. Magára vette és visszasietett a táborba az éj sötét homálya védelme alatt, s a paripának nem sok ideje volt pihenni, mert azon nyargalt el Segesvár irányába.

Az öreg molnár csak három hét múlva ballotta meg az első szót a beteg ajkairól.

Azt kérdezte, hogy hol vagyon?

Elmondotta az öreg molnár az esetet. Azt is, hogy a fia nem jött vissza azóta, pedig a harc lezajlott, mert három hét mult el a látogatás óta.

A beteg tiszt szomoruan hallgatta, de nem hitte, hogy három hétig nem tudott a világról. Megitta a meleg tejet és mikor párnáiról föl akart emelkedni, újra vissza esett. Nem bírta a gyöngöseség miatt a fejét sem.

Könnyes szemekkel ismét elaludt, de három hónapig tartott a második álma. Azalatt minden nap meleg tejet öntött a szájába az öreg molnár.

Ilyen csodás elgyöngülést okoz a sok vérvesztés.

Mikor felébredt a második hosszú álomból, akkor az öreg molnár már úgy siratta a fiát, mint halottat. Halál hí-rét hozták a csatáról.

Enni és inni kért a beteg. Azután az öreg molnárt vigasztalta, hogy ne búsuljon, mert itt van ő. Fogadja fel Manassé helyett fiának! Nevezze őt Manassénak.

Az öreg megkérdezte a beteg tiszt nevét, az igazi nevét, de nem emlékezett vissza. Még csak arra sem, hogy ő honvédtiszt volt.

Hiába mondogatta az öreg, hogy nagy rangú tiszt volt, mikor ide került. Az ifjú éppen semmire sem emlékezett. A ruháit nem mutathatta elő, mert azokat Manassé fölvette, a lovára fölült, s úgy nyargalt vissza Segesvár felé.

Aztán elévedt. Sötét volt, s az előre nyomult muszka leszürták Segesváron túl. Ugy temették el tiszti ruhában másnap délelőtt, s többen fölismerték a ruháról, meg a paripájáról Petőfi Sándort, aki valójában az öreg molnár fia volt, Manassé.

Őt temették el másnap délelőtt a muszkák, de még élt, mikor a meszes gödörbe dobták.

Az igazi Petőfi Sándora jó Isten esendesen, hosszú idők után meggyógyította. Nap-nap után javult állapota egy keveset, de oly keveset, hogy tíz esztendő múlva kapta vissza emlékező tehetségét. Mikor hallotta, hogy őt Segesvárnál el-esettnék tartják az emberek, lát nem szólott semmit. Nem mondotta, hogy ő az igazi Petőfi Sándor, attól félve, hogyha megtudják életben lételet, akkor menekülnie kell az édes hazából, hol akkor üldöztek mindent ami magyar, minden hazafit, ki a szabadságharcban részt vett. Inkább elhallgatta, csak nem kelljen drága hazáját kerülni távolról.

Igy véntült meg az ősz molnár mellett, s nagyon sokszor meséltette el magának a sötét zivataros éjszaka eseményeit, mikor a malomba hozták, mint hallottat, mikor Manassé az ő tisztí ruhájában elhagyta az apja házat, és többé nem tért vissza, mert a muszka örök megölték.

Egy szász ember hozta meg a hirt a temetésről, kit megbizott az üzenettel Manassé, mert az a szász ember hordotta a gödörbe a meszet — nyugágyának és szemfedőnek . . . Az a szász ember mondotta el azt is, hogy még élt, mikor a gödörbe dobták, de aztán bele fuladt . . . S az öreg molnár megsimítja mindig hófehér haját, megtörli könnyes szemeit és megöleli az ő betegjét, a fogadott fiát.

Később eltűnt az öreg molnár fogadott fia. Ugy eltűnt a vidékről, hogy soha többé hírét sem hallották, s csak azután jöttek rá, hogy az nem lehet más mint Petőfi Sándor a magyarok legnagyobb dalköltője.

Levelek Olaszországból.

I.

Ha sok csalódásom nem közösített volna ki az érzésekem boldog világából, elmondanám ezen erdélyi testvéreimhez intézett első levelemben, hogy őket nagyon is szeretem, annál is inkább, mert az erdélyi egyházmegyében virágozik a nemes érzelmek tenyésztő iskolája, melynek plántáiból nem ártana másfelé is juttatni egy-egy hajtást . . .

Leveleim érdekelné fogják különösen kedves erdélyi oltártestvéreimet, akiknek kötelekéhez tartozom — most reményben, később tényleg — adja Isten mieelőbb!

Ezen első levelemben megírom, hogy minő szokások uralkodnak itt Olaszországban, midőn a papot a beteghez szólítja az ő kötelessége.

Az olasz nép vallásosságának dicséretére legyen mondva, nagy gondot fordítanak a betegre az ő hozzátartozói. Itt még meseszámba sem megy az a balszokás, hogy valaki előbb doktort hív és csak később — nem egy esetben nagyon is későn! — a papot.

Mihelyt valaki súlyosan megbetegszik, rögtön libegve szaladnak a paphoz, hogy jöjjön gyóntatni.

A pap stólat kap és siet. A beteg kibékül Istenével.

Másnap reggel nagy sürgőst-forgást lehet látni a sekrestyében. Három hívő *albát* vesz magára, az alba fölél olyasfélét, mit nálunk a kanonokok szoktak magukra ölteni midőn a szentélybe vonulnak egy misét hallgatni — úgy gondolom mucetumnak hívják?!

Kettő üvegoribiték alá tett égő gyertyát vesz kezébe, a harmadik selyem mennyezetet — hasonló egy nagy esőer-

nyőhöz — feszít ki, hogy azt a szentséget vivő pap fölé tartsa. A pap a szentséget a megfelelő szent edénybe téve intónálja „*Laudate Dominum omnes gentes*“ — és a zsolnári éneklése közt vonul ki a templomból kíséretével, miközben megkondulnak a templom összes harangjai.

Az utolsó kenet szentségének feladása ismét egy más napra van föntartva.

Épen szent misém-et végeztem, midőn a betegek egyik hozzátartozója a sekrestyébe rohant kérve az épen a szent miséhez készülő plebánost, hogy hamar küldjön el engem az utolsó szentség és a generális abszolutió feladására. Miutogy pedig itt külön pápai illetőleg püspöki felhatalmazás kívánatik a generális abszolutió feladására, nekem pedig ilyenek kérelmezésére még nem volt szükségem: türelemre intette őt a plebános, míg szent miséjét elvégzi.

Embertök hazament, körülbelül 5 percnyi távolságra a templomtól. A plebános már a comuniónál volt, midőn emberünk ismét megjelenik a sekrestyében és sürgetve kér engem, siessek a szent olajjal, mert a beteg nagyon rosszul van, Odasiettem, feladtam a betegre, aki teljesen magánál volt, az utolsó kenet szentségét. Azután haza akartam indulni. Látni kellett a kétségbeesést, mi a beteg környezőinek arcáról letükrozdött e pillanatban.

Hát ön nem marad itt? kérdezek. Avval vigasztaltam őket, hogy sietek a plebános után, aki feladja majd a generális abszolutiót in articulo mortis.

Ebédre hívtak. A plebános nem volt houn, reggel óta a betegnél van és azt ízente nekem, váltsam fel, mibelyt megebédeltem. Megtettem. De feltűnt, hogy mindezek után még mindig papot kívánnak. Csak azután tudtam meg, hogy a nagy betegnél folyton ott kell lennie egy papnak, míg életével a nagy beteg be nem számol. Sőt megdöbbenem, mikor arról értesültem, hogy ez itt már általános szokás, és hogy a hívők ezt követelik. Ekkor tudtam meg, hogy pár hóval ezelőtt az egyik káplán tíz napot és tíz éjet töltött folyton a betegnél.

No, gondolám, még ezt sem láttam. De hát beletörődtem a változhatlanba. A délutáni órákban felváltott a plebános. De este 8 óra tájban sürgetve kéretett, menjek megint a beteghez. Megvallom, már soknak találtam, mert hát ilyen dolgot Magyarországon még excellentiás uraknál is alig látni. Elmentem. Este 9 órakor megjelent a káplán, és én, akinek megtermett alkatom, nem igen rokonszenvezett az ily járás-keléssal ebben az olasz hőségben, kimerülten bazatértem. Már korán reggel felverték, hogy menjek misézni, aztán a beteghez, fölvaltattai a káplánt. Nem is reggelizve odasiettem. Azt hittem, hogy eljön majd a káplán egy jó óra múlva. Hiába vártam. Éppen Porciunkula napja volt, amikor sok a gyónó. De hát hangosan kezdett kiáltozni a gyomrom. Az vigasztalt, hogy épp ekkor villásreggelt rögtönöztek. Csak-bogy nem nekem volt szánya, hanem a család tizenkét tagjának. A szagával nem lakhattam jól.

Mintán a reggeltől szépen megtörölték szájukat, példalóztatni kezdtem, föl-fölpillantva az én angol könyvből, hogy hát haza kell mennem reggelizni. De nem értettek meg. Mintán pedig az ösztön megint megszólalt beünnem, avval vigasztaltak, hogy elküldtek a káplán után. Mulik egy félóra, egy óra . . . de a káplán nem jött . . . De ekkor már keményebben fogtam a dolgot és azt mondtam embereimnek, hogy

ha azt akarják, hogy a pap itt egyen éjjel-nappal, akkor legalább adjanak neki egy harapás kenyeret s egy pohár bort, különben itt hagyom a beteget. Ekkor megértettek. És a jómódú gazda kamrájából boesánatkérés mellett mindjárt hoztak valamit. Most már meglettem nyugtatva és maradtam volna akár estig, ha e közben föl nem vált a káplán és időt nem ad arra, hogy ezt a levelet megírjam, melynek végéhez egy pár reflexiót esatolok.

1. A dolgok fölött elmélkedvén csak épülhetek azon nagy figyelmen és gondosságon, melyet itt a hívők egy haldokló örök üdvösségének érdekében kifejtének. Nincs is fontosabb pillanat az ember életében, mint az utolsó pillanat, melytől egy egész örökévalóság függ. Bár mindnyájan úgy tudók az értékelni.

2. Egyenlő értékkel bír a király és a koldus lelke, azért egyenlő gondozást követel a pap részéről a lélek tekintet nélkül arra: bíbor takarja-e porhüvelyét vagy foszlány-Sokan, akiket emberi tekintet vezérel, nem értik ezt az igazságot. Adja Isten, hogy mindnyájan megértstük és gyakoroljuk!

Zaffány.

KÜLÖNFELÉK.

— **Személyzeti.** *Snelt József* verespataki plébános kerületi jegyző, bányavidéki és *Szabó István* Mózés zseléki lelkész udvarhely-kerületi alespereseknek nevezettek ki. Gratulálunk. Ad multos annos!

— **Kinevezés.** *Bakó Károly* szentegyház-as-oláhfalvi rendes tanító- és segédkantornak nevezetett ki.

— **Preszáká.** Ez a hely is egyik szomorú emléke a viharos, nagy időknek, az állati dübnek, mely annyi magyar vértel áztatta meg e hónak megszentelt rögeit. 1848. okt. 24-én az oláh tázadók Preszákán 700 zalatnai magyart megszároltak le. Közük voltak: *Lukács Béla* ekszimisztárszüléi és öt testvére. Őt a Gondviselés csodálatos módon mentette meg. Egy jobb lelkű oláh asszony magáénak vallotta s így kikerülte az irtózatos halált. Most a hálás fű és hazafi szép eméket emeltetett a véráztatta helyen. Az emléktelírata ez: 1848. október 24. Atyja: Lukács Simon, Anyja: Gál Teréz. Testvérei: István, Ferenc, Simon, Péter és Eleonóra, valamint az itt nyugvó 700 Zalatnai Lukács Emlékére kegyelettel emeltette: Lukács Béla. Az oszlop teleplezése f. hó 11-én d. e. 9¹/₂ órakor ment végbe nagyszámú részvevő közönség jelenlétében. Felemelő, megható volt az ünnep; azonban kár volt, hogy szélesebb körre nem terjesztették ki, mert bárhogy vegyük is a dolgot, ez az ünnep nem magánjellegű, köze van ehhez minden magyarnak, mint a nagy idők bármelyik s akár legesekelebb emlékehez is.

— **Heitzi** megint kísért. F. hó 12-én a 4. hadtestparancsnokság Heitzi ünnepet rendezett. Mintha csak szándékosan törekednének arra, hogy a magyar nemzeti érzést folytonosan sértegtessék. A jámbor magyar pedig kénytelen eltűrni, hogy birodalma fővárosában a beheggedt sebeket minduntalan felszaggassák. Hogy a sértés annál nagyobb legyen, a honvédségnek is elrendelték a megjelenést. — Majd annak idején mindezekért lesz interpelláció a parlamentben, melynek azonban tapasztalás szeriut semmi eredménye sem lesz.

— **Tisza István** a „jövő államférfia“, miután a magyar parlamentben intrikái után lejárt a magát s hitélet

vesztette, elment Aradra a Goldis püspök avatására nemzetiségi politikát csinálni. A fehér asztalnál tele szájjal beszélt, civikuszikat osztogatott s messzemenő ígéretekkel tett. Csak-hogy, miként az eredmény mutatja, a román atyafiaknál sem talált hitelre, legalább a Tribuna s a többi nemzetiségi lapok cikkei ezt bizonyítják. Hiába a Tiszák már eleget bolondították Magyarországot, el kellett tehát érkeznie a tiszta látásnak. — Csupán az a sajnálatos, hogy mindazok miket Tisza a nemzetiségi kérdésben mondott, szépek és igazak s így nem az ő szájából kellett volna kiszármazniok.

— **Pályázat.** A „Közművelődés f. évi 28-ik számában hirdett *ujvinci* r. kath. kántortanítói pályázat *augusztus hó 31-ig* meghosszabbítottatott.

Alvincen, 1899. augusztus hó 8-án.

P. Grand Kowád,
házfőnök s. k. lelkész.

I R O D A L O M.

* **Az Országos Pázmány-Egyesület**, melynek célja „katholikus szellemű írók egyesítése, hogy így egymást a katolikus irodalom szolgálatában erkölcsileg és anyagiilag támogassák“ (alapszabályok 4. §.), folyó évi május 25-én tartott közgyűlésében elhatározta, hogy Magyarország összes katolikus szellemű íróit és hirlapíróit országos értekezletre hívja össze, hogy itt a katolikus irodalom fellendítésére és terjesztésére vezető eszközökről tanácskozzanak. Ez az országos értekezlet bivatva van az *Országos Pázmány Egyesület* a legszélesebb körökben megismertetői, köréje az összes hazai katolikus szellemű írókat és hirlapírókat csoportosítani, ezzel az Egyesület erejét növelni, eszközeit megsokasítani s célját közelebb hozni; ezenkívül a hazai katolikus irodalom és időszaki sajtó érdekében alkalmazható eszközökről gondoskodni. Az országos értekezlet napját csak később határozhatják meg, ugyanakkor állapítják meg a tárgysorozatot, melyet a végleges meghívással az összes katolikus szellemű íróknak megküldeni szándékoznak. Egyelőre a következőket lehet tudomásul adni: Az országos értekezlet idejét szeptember első felére teszik, meg egyezően a kath. körök és olvasóegyesületek szövetkezete országos nagygyűlésének idejével. Az értekezletet szentmise fogja megelőzni. Az eddigi tárgya ábra felvett tételek a következők: 1. A katolikus írók és hirlapírók tömörítése. 2. A katolikus sajtó jelentősége és telkarolása. 3. A katolikus szépirodalom. 4. A katolikus sajtótermékek terjesztése. 5. Vidéki katolikus lapmunkatársak és tudósítók alkalmazása. 6. A katolikus sajtó hirdetési ügye. Felkérlek azonban az összes kath. írórtársakat: ha még valamely más tétel tárgyalását kívánatosnak tartanak, sziveskedjenek azt pontosan körvonalozva, az Egyesület elnökségével közölni. A nagy fontosságú vállalkozást tollforgató olvasóink figyelmébe ajánljuk.

* Dr. Weisz 22 kötetes remek **Világtörténelméből** nyelvünkön eddig 7 kötet jelent meg s legközelebb ismét 4 kötet lát napvilágot. Egy kötet fűzve 3 frt. Kötve 3 frt. 80 kr. pénzért Szabó Ferenc nagy becskeréki apátplébánosnál, erga sacra dr. Kiss János egyetemi tanárnál (Budapest, Rottenbiller-utca 5. sz.) rendelhető.

Kiadja: Az erdélyi róm. kath. Irodalmi Társulat. Felelős szerkesztő: **Korödy Peter dr.**
Szerkesztőtársak: **Bálinth György, Péter János dr., Wagner Sándor, Zlamal Ágost.**

Nyomatott Papp Györgynél a püsp. lyc. könyvnyomdában Gyulafehérvárt.